

داغ صادق (ع) شرر سینه ام فروخته کرد جکری سوخته یاد از جگر سوخته کرد

روایت آماری از دستاوردهای بی‌بدیل دوران امامت امام صادق (ع)

در گفت‌وگوی خراسان با دکتر محمود مهدوی دامغانی، استاد برجسته تاریخ اسلام

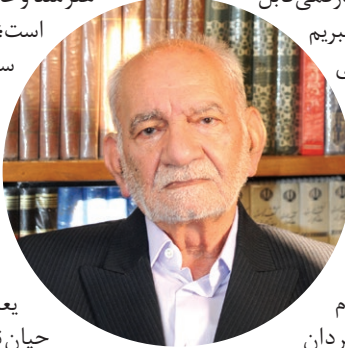

جواد نوائیان رودسری
j.navaeian@khorasannews.com

شوند و جهان اسلام را با دانش خود منوّر کنند و توفیق بسیار بزرگی که از عنایات پروردگار به همه مسلمانان و به خصوص شیعیان است، رقم خورد. دوران امامت امام صادق (ع) با ۱۶ سال نخست‌روی کار آمدن بنی‌عباس، همزمان شد که امام (ع) در بخشی از این دوره هم، به فعالیت‌های علمی خودشان ادامه دادند.

درباره جلسات علمی و تعداد زیاد شاگردانی که در جلسات درس امام ششم (ع) حضور پیدا می‌کردند، سخن بسیار است. آیا می‌توانیم همه این شاگردان را صرف نظر از نوع دانشی که از آن حضرت فراگرفتند، در صداقت و روش علمی، صاحب یک سطح بدانیم؟

درباره عظمت محفل علمی و تعداد شاگردان حضرت امام صادق (ع)، روایات و گزارش‌های فراوانی در دسترس است؛ چنان‌که شهرت دارد، حدود چهار هزار نفر در جلسات درس آن حضرت شرکت می‌کردند. من شمار اصحاب امام صادق (ع) را با استناد به کتاب «رجال» شیخ توسی، احصا کرده‌به رقم سه هزار و ۲۲۶ نفر رسیده‌ام که در این میان، ۱۲ تن از اصحاب و شاگردان آن حضرت، از بانوان مکرمه بوده‌اند. باتوجه به دوران ۳۴ ساله امامت امام صادق (ع)، می‌توان به رقم تربیت ۱۰۰ شاگرد در هر سال رسید. هرچند این رقم را باید رقمی قابل

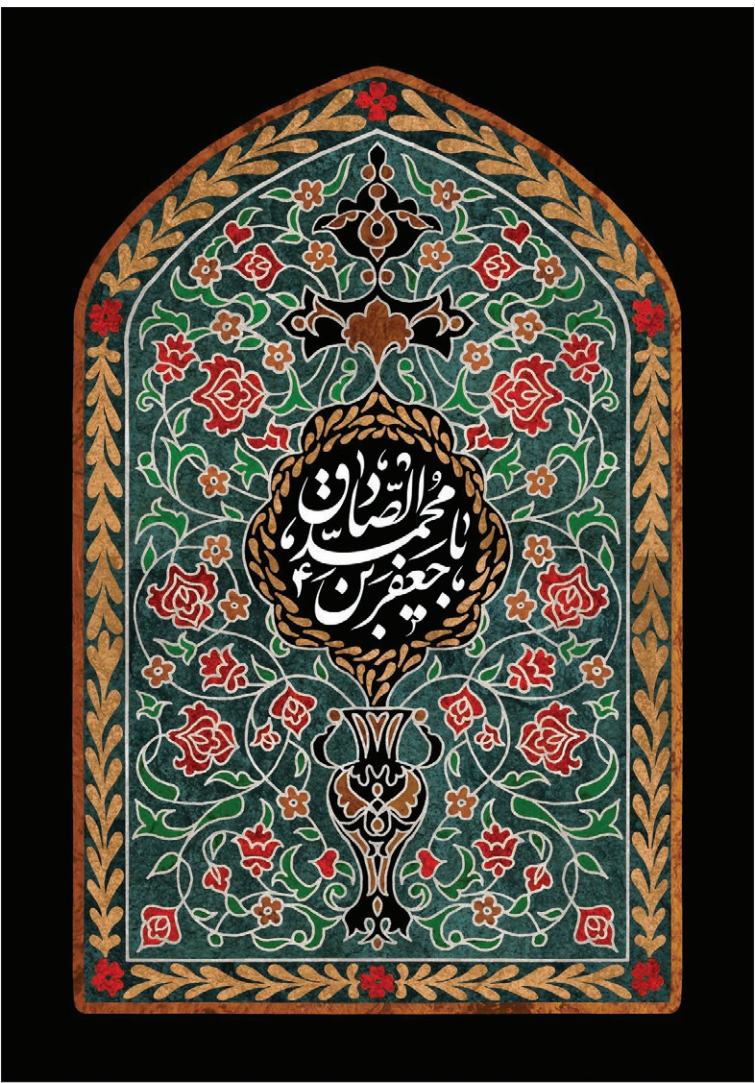

توجه بدانیم، اما باید از یاد ببریم

که در میان این افراد، برخی کسان هم حضور داشتند که نااهل بودند و حتی برخی را می‌توان یافت که در جرگه نفوذی‌های حکومت جا داشتند. به همین دلیل است که گاه در روایات می‌بینیم که امام صادق (ع) برخی از شاگردان خودشان را طرد کرده‌است و به صراحت می‌فرماید که به قول این افراد اعتماد نکنید. شیخ توسی، در «رجال»، رسماً درباره این افراد، مانند یونس بن ظبیان کوفی، اظهار نظر می‌کند که جاعل حدیث بوده و البته شناخت چنین مواردی، به تخصص لازم نیازمند است و به‌ویژه، باید با روایاتی که بوی غلو می‌دهد، با احتیاط برخورد کرد و لازم است که کارشناسان و افرادی که حق اظهار نظر در این موارد را دارند، درباره‌اش نظر بدهند.

برخی مدعی هستند که آن‌چه درباره محفل علمی امام صادق (ع) روایت می‌شود، بیشتر محدود به علوم دینی، مانند فقه و اصول است. در پاسخ به این افراد، چه می‌توان گفت؟

نکته بسیار مهمی که باید درباره دستاوردهای تلاش علمی حضرت صادق (ع) مدنظر داشته باشیم، این است که ما حاصل آن تلاش‌ها، محدود به مباحث فقه و اصول نمی‌شود و این مسئله، حتی مورد تأیید علمای برجسته اهل سنت هم قرار دارد. به عنوان نمونه، ۵۲ عالم بزرگ اهل سنت، بر این موضوع

علمای اهل سنت چه دیدگاهی در این زمینه دارند؟

امام صادق (ع) جایگاه رفیعی در میان علمای همه مذاهب اسلامی دارد. ابوحنیفه افتخار می‌کرد که دو سال در محضر آن حضرت، به تعلیم پرداخته‌است و همیشه می‌گفت: «لولا سنان، لهلک نعمان»؛ اگر آن دو سال نبود، نعمان (ابوحنیفه) از بین رفته بود. قضاوت‌هایی که جناب مالک بن انس، رئیس مذهب مالکی نسبت به امام صادق (ع) دارد و همچنین، دیدگاه‌های جناب محمد بن ادریس شافعی، رئیس مذهب شافعی درباره آن حضرت و نیز، دیگر بزرگان اهل سنت، سراسر احترام و فروتنی در برابر امام صادق (ع) است. مرحوم داود الهامی، آن دانشمند گمنام و زحمتکش که خدایش بیامرزد، در کتاب «ائمه شیعه (ع) در آثار اهل سنت»، از ۵۴ عالم برجسته مذاهب مختلف اسلامی نام می‌برد که با تواضع بسیار از امام صادق (ع) یاد کرده و جایگاه علمی آن حضرت را ستوده‌اند.

یکی از وجوه مهم سیره علمی و عملی امام صادق (ع) که شاید کمتر به آن پرداخته می‌شود، نوع رفتار آن حضرت در مباحثه و مناظره با افراد منتقد است. لطفاً در این باره هم، مطالبی را بیان بفرمایید.
اشاره‌ای در آثار قدما، درباره شهادت امام صادق (ع) وجود دارد که گفته‌اند: «توفیت الامال»، با شهادت او، آرزوهایمان از میان رفت. امام ششم (ع) نمونه کامل صبر و شکیبایی در برابر کلام مخالفان و منتقدان بود. افرادی مانند حسن بصری یا ابن ابی العوجا که با آن حضرت و دیدگاه‌های ایشان، زاویه داشتند، مسائل مدنظرشان را نزد امام (ع) مطرح می‌کردند و آن بزرگوار، بدون این‌که خم به ابرو بیابد یا از انتقادهای ناراحت شود، با رویی گشاده به پاسخگویی می‌پرداخت و حتی می‌گوشتد که افراد ناداری شأن اجتماعی، هنگام دریافت پاسخ، دچار شرمندگی نشوند؛ چنان‌که گاه‌ها را به خلوت فرامی‌خواند و پاسخ انتقادشان را می‌داد.

نگاهی تازه به اوضاع فرهنگی عصر ایلخانی

منظومه‌های تاریخی عصر ایلخانی، به جلوه‌های گوناگون هویت ایرانی توجه ویژه‌ای داشته و در جهت تثبیت و استمرار مؤلفه‌های آن گام برداشته و فرهنگ و هویت پورش مغولان را طرد و به جای آن، گفتمان ایرانی را تثبیت کنند. شاعران این آثار، با توجه به قابلیت‌ها و ویژگی‌های منحصر به فرد شعر فارسی و با بهره گرفتن از ابزارهای زبانی و بلاغی، توانستند دیدگاه انتقادی خود را درباره دشمنان سرزمینشان مطرح و بارویکردی ایران‌گرایانه، به‌سازهای هویت ایرانی تأکید کنند. کتاب «پایداری هویت ایرانی زیر سیطره مغول» اثر دکتر مهشید گوهری، در شمارگان هزار و ۱۰۰ نسخه و باقیمت ۲۲۰ هزار تومان، روانه بازار نشر شده‌است.

فراخوان چهارمین جشنواره کتاب سال خلیج فارس»

چهارمین جشنواره انتخاب کتاب سال خلیج فارس، در دو بخش آثار منتشرشده در حوزه خلیج فارس و آثار منتشرشده در استان هرمزگان یا درباره هرمزگان برگزار می‌شود. به گزارش اینبا، این جشنواره با همکاری معاونت فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان هرمزگان، دبیرخانه جشنواره بین‌المللی فرهنگی هنری خلیج فارس، انجمن نویسندگان و مؤلفان استان هرمزگان و خانه کتاب و ادبیات ایران برگزار خواهد شد و مهلت ارسال آثار به این جشنواره تا ۱۵ مردادماه ۱۴۰۱ است. در بخش «آثار منتشرشده در حوزه خلیج فارس» تمامی آثار منتشرشده با موضوع خلیج فارس از ابتدای سال ۱۳۹۷ تا پایان سال ۱۴۰۰ فرصت شرکت دارند و در بخش «آثار منتشرشده در استان هرمزگان یا درباره هرمزگان» کتاب‌های انتشار یافته از ابتدای سال ۱۳۹۶ تا پایان سال ۱۴۰۰ امکان حضور خواهند داشت.

■ آشنایی واز دواج با شهید وصالی

بعد از گل کاشتن اصغر و صالی و نیروهایش در پناه، همان رویدادی که حاتمی کیا در «چ» به تصویر کشید، کاظم‌زاده خودش را به میروان رساند و آن‌جا بود که با اصغر آشنا شد؛ آشنایی‌ای که به ازدواج انجامید. خودش در این‌باره می‌گفت: «غائله کردستان که آغاز شد، خودم را به عنوان خبرنگار به میروان رساندم. شهید وصالی هم با

نوائیان – برایم باور کردنی نیست؛ خبری که می‌شنوم، نه فقط برای من، برای همه آن‌هایی که به تاریخ دفاع مقدس علاقه دارند، ناراحت‌کننده است و مصیبت بار؛ مریم کاظم‌زاده، خبرنگار و عکاس نامدار دوران جنگ تحمیلی، در ۶۵ سالگی در گذشت، همسر شهید اصغر وصالی، فرمانده «دستمال سرخ‌ها» که ابراهیم حاتمی‌کیا در فیلم ماندگار «چ»، چهره او را با هنرمندی بابک حمیدیان به تصویر کشید. کاظم‌زاده نخستین بانوی عکاس جنگ تحمیلی است؛ با این حال، او عکاسی‌رانه از دوران دفاع مقدس، بلکه از مدت‌ها پیش از شهریور ۱۳۵۹، آغاز کرد. کاظم‌زاده در بحبوحه فعالیت گروهک‌های ضدانقلاب، به مناطق غربی رفت، کارش کارستان بود؛ این را تصاویر ناب‌ی که از آن دوران تهیه کرده‌است، گواهی می‌کند. سال‌ها قبل، یک‌بار فرصت یافتم تا در مراسمی، چند کلمه با او صحبت کنم؛ دلش گنجینه روایت‌های ناگفته بسیاری بود که برای امثال من، دُر و گوهرهای به‌جامانده در گردونه حوادث پر شمار ایام دفاع مقدس به حساب می‌آمد. از آن‌جا به بعد، دائم نوشته‌های او را می‌خواندم و بعدها که در اینستاگرام، صفحه‌ای را هماننداش را کرد تا از خاطراتش بگوید و عکس‌های کمتر دیده شده‌اش را منتشر کند، هیچ فرصتی را برای خواندن توضیحاتش از دست نمی‌دادم. برای من، نوشته‌های زندیاد مریم کاظم‌زاده، یک سبک دلچسب روایی بود که همه تازه کارها باید از آن الگوبرداری کنند.

■ بی‌واهمه از خطر ها

داستان زندگی مریم کاظم‌زاده، روایتی جذاب و شیرین از انسانی است که به آسایش دنیوی پشت پا می‌زند؛ بانوی صبور و مقاومی که دیروز، بعد از چندسال مبارزه با سرطان، دارفانی را وداع گفت. در سال ۱۳۳۵ ش در شیراز به دنیا آمد، در خانواده‌ای سرشناس و ثروتمند؛ آن‌قدر ثروتمند که توانستند دخترشان را برای تحصیل به انگلیس بفرستند. اما او از آن آدم‌هایی نبود که با دیدن رنگ و لعاب غرب، دل‌باخته‌اش شود. وقتی به ایران بازگشت، در کوران حوادث روزهای پرتالهاپ انقلاب، دور بین به‌دست شد و بعد از پیروزی انقلاب اسلامی، با روزنامه‌ها و مجلاتی مانند کیهان و زن‌روز همکاری می‌کرد. کاظم‌زاده با آغاز درگیری‌های کردستان و مناطق غربی، بدون این‌که واهمه‌ای از خطرات داشته‌باشد، راهی آن نواحی شد. اطر افایش می‌گفتند که برای کاظم‌زاده، اصالت‌ترس معنا نداشت.

■ روزگار بعد از اصغر

مریم کاظم‌زاده، بعد از شهادت وصالی، باز هم در جبهه ماند تا لحظات خاص آن روزگار را ثبت کند. خوب یادم هست که یک‌بار، بعد از انتشار تصویر لحظات شهادت همسرش، همان تصویری که شهید ابراهیم هادی هم در آن دیده می‌شود و عکاس آن، شهید علی تیموری است، در توضیحات تصویر نوشته بود: «عصر عاشورا که می‌شود، هر مصیبتی در برابر مصیبت زینب‌رنگ می‌بازد»؛ اصغر وصالی روز عاشورا به شهادت رسیده بود و مریم کاظم‌زاده، هنوز حسی را که آن

روز داشت، به یاد می‌آورد؛ همان حسن زینبی بودنی که بانوان فداکار این مرز و بوم، از نهضت عاشورا فراگرفته و با آن، در روزگار سخت جبهه و جنگ، چه حماسه‌ها که نیافریدند. حالا مریم، بعد از این همه سال، باز اصغر را می‌بیند. از زنده‌یاد کاظم‌زاده، یکی دو مکتوب به یادگار مانده‌است؛ «خبرنگار جنگی» و «عکاسان جنگ»؛ یادش گرمی‌باد.

برگزاری نشست تبیین فرهنگ مقاومت در اندیشه رهبر انقلاب

نشست تبیین اندیشه رهبر انقلاب با موضوع فرهنگ مقاومت، از سلسله نشست‌های تبیین اندیشه‌های مقام معظم رهبری، امروز به همت مؤسسه پژوهشی فرهنگی انقلاب اسلامی وابسته به دفتر حفظ و نشر آثار آیت‌... خامنه‌ای (دفتر قم) برگزار می‌شود. به گزارش خبرگزاری مهر، این نشست ساعت ۱۰:۳۰ امروز با سخنرانی حجت‌الاسلام والمسلمین خسروپناه در محل مؤسسه برگزار خواهد شد و پیش‌زنده‌آن از طریق سایت Abarat.tv با ترفیکر ایگان در دسترس علاقه‌مندان است.

«اصول فلسفه رئالیسم» به چاپ پنجم رسید

چاپ پنجم کتاب «اصول فلسفه رئالیسم» به کوشش زنده‌یاد سید هادی خسروشاهی و به همت مؤسسه بوستان کتاب منتشر شد. به گزارش ایسنا، چاپ پنجم کتاب «اصول فلسفه رئالیسم» اثر علامه سید محمدحسین طباطبایی با ترجمه و تعلیقات آیت‌... صادق لاریجانی و به کوشش مرحوم سید هادی خسروشاهی، در ۳۲۰ صفحه روانه بازار نشر شده‌است. این کتاب، اثری سترگ و گران‌سنگ در فلسفه اسلامی است که حاصل بحث‌های فلسفی فیلسوف گرانقدر، علامه طباطبایی بوده و در مجموع شامل ۱۴ مقاله می‌شود. برخی عناوین مقالات درج‌شده در کتاب از این‌قرارند: «چستی فلسفه»، «رئالیسم و ایده‌آلیسم»، «علم و ادراک»، «ارزش معلومات»، «پیدایش کثرت در ادراک»، «ادراکات اعتباری» و «خدای جهان و جهان».

حدیثی اخلاقی از پیشوای ششم (ع)

آداب همسایه‌داری

سخن اندیشه

حجت الاسلام دکتر جواهری – امام جعفر صادق علیه‌السلام در حدیثی، خطاب به سفیان ثوری می‌فرمایند: «أَحْسَنُ مُجَاوَرٍ مَنْ جَاوَرَتْ تَكُنْ مُسْلِمًا» (بجاری‌الانوار، ج ۱، ص ۵۸ و ج ۲، ص ۷۸، ص ۱۹۲)؛ با هر کس همسایه شدی، به همسایه احسان و نیکی کن تا مسلمان باشی. در این حدیث حسن مجاورت و خوش رفتاری با همسایه و همزیستی مسالمت‌آمیز و زیبا با همسایگان یک رکن مسلمانی شناخته شده‌است. آن حضرت در روایتی دیگر خطاب به عموم مردم فرموده‌اند: «عَلَيْكُمْ بِحُسْنِ الْجَوَارِ فَإِنَّ الْجَوَارَ أَمْرٌ بَظِلِّكَ» (امالی شیخ صدوق، مجلس ۵۷، ص ۳۵۹)؛ بر شما باد خوش رفتاری با همسایه؛ زیرا که خداوند عز و جل به آن امر کرده‌است. در حدیث نخست، «أَحْسَنُ» فعل امر و در حدیث دوم نیز، «عَلَيْكُمْ» در مفهوم فرمان و دستور وارد شده‌است. راغب اصفهانی در بیان معنای احسان می‌نویسد: «الحسن عبارة عن كل مبهج مرغوب فيه»؛ حسن عبارت از هر چیزی است که شادمان‌ساز است و انسان خواستار آن باشد و آن را دوست بدارد. بنابراین، هر سخن نیکو هر کار حسنه‌ای که همسایه را خوشحال کند، مصداق این روایت خواهد بود. همسایه صاحب حقوقی است که مسلمان باید آن حقوق را رعایت کند. لزوم رفتار نیک و پسندیده با همسایه و همکاری با او و رعایت حالش، کمک به همسایه و دستگیری از وی، طبق روایت امام صادق علیه‌السلام، لازم و ضروری است. براساس این دوروایت، هر گونه همسایه‌آزاری و ایجاد مزاحمت، اذیت و ناراحتی برای همسایه حرام است. مسلمان نباید کاری کند که همسایه‌اش از او ناراضی شود و او را لعنت کند. در مکتب اخلاقی اهل بیت علیهم‌السلام، خوش رفتاری با همسایه ترویج و تشویق و ضرورت و ارزش آن آموزش داده شده‌است.